

MARIA KORDAS¹, BARBARA BRUZIEWICZ-MIKŁASZEWSKA², MACIEJ DOBRZYŃSKI³

Profesor doktor habilitowany Feliks Ćwioro (1929–2006) – przedstawiciel wrocławskiej szkoły chirurgii szczękowo-twarzowej i stomatologicznej, współtwórca chirurgii ortognatycznej w Polsce

**Professor Feliks Ćwioro (1929–2006) – Representative of Wrocław’s
School of Maxillo-Facial and Dental Surgery, Co-Creator
of the Orthognathic Surgery in Poland**

¹ Biblioteka Akademii Medycznej we Wrocławiu

² Katedra i Zakład Protetyki Stomatologicznej Akademii Medycznej we Wrocławiu

³ Katedra i Zakład Stomatologii Zachowawczej i Dziecięcej Akademii Medycznej we Wrocławiu

Streszczenie

Profesor doktor habilitowany Feliks Ćwioro (1929–2006) należy do przedstawicieli wrocławskiej szkoły chirurgii szczękowo-twarzowej i stomatologicznej. Był absolwentem prestiżowego Medycznego Instytutu Stomatologicznego w Leningradzie. Do Wrocławia przybył w 1954 r. i podjął pracę w Klinice Chirurgii Stomatologicznej, zdobywając doświadczenia kliniczne pod okiem luminarza wrocławskiej stomatologii – prof. dr. hab. med. Tadeusza Szczęsnego Owińskiego. W latach 1990–1997 prof. Ćwioro pełnił funkcję kierownika Kliniki Chirurgii Szczękowo-Twarzowej Akademii Medycznej we Wrocławiu. Jest uznawany w kraju za twórcę nowoczesnej idei w chirurgii ortognatycznej. W 1970 r. prof. Ćwioro jako pierwszy w Polsce zastosował metodę Dal Ponta w operacyjnym leczeniu prognii. Następnie metodę tę zmodyfikował i opisał w polskim piśmiennictwie medycznym, a także rozpowszechnił w kraju. Dorobek naukowy prof. Ćwioro obejmuje 137 publikacji naukowych, 2 zgłoszenia patentowe oraz wypromowanie 7 prac doktorskich (**Dent. Med. Probl. 2011, 48, 2, 282–292**).

Słowa kluczowe: prof. dr hab. Feliks Ćwioro, wrocławska szkoła chirurgii szczękowo-twarzowej i stomatologicznej, chirurgia ortognatyczna, zmodyfikowana metoda Dal Ponta, historia stomatologii.

Abstract

Professor Feliks Ćwioro (1929–2006) belongs to representatives of the Wrocław school of maxillo-facial and dental surgery. He graduated from the prestigious Institute of Dental Medicine in Leningrad. He came to Wrocław in 1954 and worked in the Department of Dental Surgery, gaining clinical experiences under the guidance of prof. Tadeusz Szczesny Owiński – the luminary of Wrocław dentistry. In years 1990–1997 prof. Ćwioro was the head of the Department of Maxillo-Facial Surgery of Wrocław Medical University. He is considered in the country as the creator of modern ideas in orthognathic surgery. In 1970 prof. Ćwioro as first in Poland applied the Dal Pont method in surgical treatment of prognathism. Then modified this method and described in the polish medical literature, as well as spread it in the country. 137 scientific publications, 7 doctoral theses promotion and 2 patent applications belong to the scientific achievements of professor Ćwioro (**Dent. Med. Probl. 2011, 48, 2, 282–292**).

Key words: prof. Feliks Ćwioro, Wrocław’s school of maxillo-facial and dental surgery, orthognathic surgery, modified Dal Pont method, history of dentistry.

Profesor doktor habilitowany nauk medycznych Feliks Ćwioro urodził się 26 października 1929 r. w Ithrowicy (województwo tarnopolskie, obszar Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej),

zmarł 28 kwietnia 2006 r. we Wrocławiu. 10 lutego 1940 r. wraz z rodziną został wywieziony do Komi ASRR. (Autonomicznej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej) [1]. Po śmierci rodziców w 1942 r. –

Anny (1900–1942) i Walentego (1895–1942) do 1946 r. przebywał w kilku domach dziecka na terenie Związku Radzieckiego, m.in. w polskim domu dziecka w Namanganie (terytorium Socjalistycznej Uzbekiej Republiki Radzieckiej). W 1946 r. powrócił do Polski wraz z młodszym bratem Władysławem. Wychowywali się w Państwowym Domu Dziecka nr 5 mieszczącym się w zespole parkowo-pałacowym Stawowie w Sopocie [2]. Pobyt w sierocińcach nie zahamował dalszej edukacji braci Ćwioro. Obydwaj ukończyli (Feliks z odznaczeniem) męskie Liceum Ogólnokształcące im. Bolesława Chrobrego w Sopocie, otrzymując świadectwo dojrzałości, a następnie podjęli wyższe studia, Władysław – na Politechnice Gdańskiej.

Feliks Ćwioro w 1949 r. został skierowany na studia medyczne do Związku Radzieckiego. Przez pierwsze sześć miesięcy studiował w Moskwie, a następnie w latach 1949–1954 – w Medycznym Instytucie Stomatologicznym w Leningradzie (Leningrad – nazwa miasta St. Petersburg funkcjonująca w okresie 1924–1991). Dyplom lekarza ze specjalnością stomatologia uzyskał 29 czerwca 1954 r. [1]. Warto podkreślić, że początki utworzonego w 1936 r. Medycznego Instytutu Stomatologicznego sięgają 1902 r. Ta najstarsza oraz bardzo prestiżowa uczelnia stomatologiczna w Rosji do dziś jest jednym z wiodących ośrodków nauczania stomatologii w Rosji oraz w Europie Wschodniej.

Lekarz stomatolog Feliks Ćwioro przybył do Wrocławia w 1954 r. i z dniem 1 września tego roku podjął pracę na stanowisku asystenta w Klinice Chirurgii Stomatologicznej Oddziału Stomatologicznego Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej we Wrocławiu, kierowanej przez prof. dr. hab. med. Tadeusza Szczęsnego Owińskiego (1904–1995) [1]. JM Rektor Akademii Medycznej we Wrocławiu prof. dr. hab. med. Antoni Falkiewicz (1901–1977) pismem z dnia 13 marca 1957 r. powołał Go z dniem 1 marca 1957 r. na stanowisko starszego asystenta Kliniki Chirurgii Stomatologicznej [1]. Na tym stanowisku pracował do uzyskania stopnia doktora medycyny stomatologicznej w 1964 r.

Dnia 21 lipca 1961 r. lek. F. Ćwioro uzyskał tytuł specjalisty II stopnia w zakresie chirurgii stomatologicznej [1]. Uchwałą Rady Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej we Wrocławiu z dnia 30 czerwca 1964 r. lek. Feliks Ćwioro uzyskał stopień naukowy doktora medycyny stomatologicznej na podstawie rozprawy pt. „Leczenie złamań kości szczękowych u dzieci ze szczególnym uwzględnieniem roli zęba i zawiązka zębowego w szczelinie złamania” [1]. Promotorem pracy doktorskiej dr. Ćwioro był prof. dr. hab. med. Tadeusz Szczęśny Owiński [3].

Ryc. 1. Profesor doktor habilitowany Feliks Ćwioro

Fig. 1. Prof. Feliks Ćwioro. Photo from the Wrocław Medical University collection

Po uzyskaniu stopnia naukowego dr Ćwioro został awansowany na stanowisko adiunkta Katedry i Kliniki Chirurgii Stomatologicznej. W wyniku restrukturyzacji w 1970 r. jednostka została przekształcona w Katedrę i Klinikę Chirurgii Szczękowej Instytutu Stomatologii Wydziału Lekarskiego, a w 1981 r. – w Katedrę i Klinikę Chirurgii Szczękowo-Twarzowej Oddziału Stomatologii Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej we Wrocławiu. Na stanowisku adiunkta dr Ćwioro pracował do 30 września 1981 r. [3].

Na podstawie dorobku naukowego oraz rozprawy habilitacyjnej pt. „Leczenie operacyjne progenii według zmodyfikowanej metody Dal Ponta” Rada Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej we Wrocławiu w uchwale z dnia 16 kwietnia 1980 r. nadała dr. med. stom. Feliksowi Ćwioro stopień naukowy doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie chirurgii szczękowej. Uchwała ta została następnie zatwierdzona przez Centralną Komisję Kwalifikacyjną ds. Kadr Naukowych przy Prezesie Rady Ministrów [1].

Decyzją Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej od dnia 1 października 1981 r. dr hab. n. med. Feliks Ćwioro został powołany na stanowisko docenta w Akademii Medycznej we Wrocławiu [1]. Funkcję kierownika Katedry i Kliniki Chirurgii Szczękowo-Twarzowej Akademii Medycznej we Wrocławiu objął z dniem 1 października 1990 r., po przejściu na emeryturę prof. dr. hab. n. med. Tadeusza Paweli (1920–2011) [1]. Z dniem 1 kwietnia 1992 r. na podstawie decyzji JM Rektora prof. dr. hab. n. med. Zbigniewa Stefana Knapika (1926–2010), doc. dr. hab. Feliks Ćwioro został powołany na stanowisko profesora nadzwyczajnego w Katedrze i Klinice Chirurgii Szczękowo-Twarzowej Akademii Medycznej im. Piastów Śląskich we Wrocławiu na okres 5 lat [1].

Główne kierunki badań prof. Feliksa Ćwioro obejmowały zagadnienia z zakresu operacyjnego i zachowawczego leczenia złamań kości twarzowej części czaszki, onkologii szczękowo-twarzowej,

neuralgii nerwu trójdzielnego, diagnostyki i leczenia zębopochodnych stanów zapalnych, rozpoznawania i leczenia rzadkich przypadków chorób szcęk i jamy ustnej oraz błędów popełnianych w leczeniu stomatologicznym.

Jednak – zgodnie z podsumowaniem prof. Ćwioro swego dorobku naukowego w autoreferacie z 1991 r., przygotowanym na okoliczność nominacji na stanowisko profesora nadzwyczajnego – „Osobnym i może najważniejszym tematem dużej grupy prac jest leczenie korekcyjne zniekształceń twarzy. Na czoło wysuwają się prace poświęcone operacyjnemu leczeniu zniekształceń żuchwy według zmodyfikowanej metody Dal Ponta.” [1]. 11 grudnia 1970 r. dr Ćwioro jako pierwszy w Polsce zastosował metodę Dal Ponta w leczeniu prognii, natomiast w 1972 r., również jako pierwszy w Polsce opisał ją w piśmiennictwie medycznym, a następnie zmodyfikował i rozpowszechnił, dzięki czemu zaczęto ją stosować w innych ośrodkach w kraju oraz wielokrotnie cytowano w piśmiennictwie i opracowaniach podręcznikowych [1, 3–6]. Za wkład pracy w tej dziedzinie prof. Feliks Ćwioro jest uważany za współtwórcę nowoczesnej chirurgii ortognatycznej w Polsce.

Na szczególne podkreślenie zasługuje działalność wynalazcza Profesora. Dnia 30 czerwca 1977 r. zgłosił w Urzędzie Patentowym PRL dwa wnioski dotyczące dwóch rodzajów narzędzi chirurgicznych własnej konstrukcji: 1) do ochrony naczyń krwionośnych, nerwów oraz tkanek miękkich podczas operacji na kości żuchwy; 2) do odsłaniania gałęzi żuchwy podczas zabiegów wykonywanych na kości żuchwy [4, 5]. W 1985 r. doc. Ćwioro wspólnie z dr. n. med. Henrykiem Kaczkowskim opisali w polskim piśmiennictwie lekarskim tzw. drugą metodę Dal Ponta, czyli skośne rozszczepienie gałęzi żuchwy, którą następnie razem zmodyfikowali [5, 6].

Profesor Feliks Ćwioro był autorem lub współautorem 137 publikacji naukowych, promotorem 7 prac oraz recenzentem 5 prac doktorskich (dr n. med. Danuty Markowskiej-Kosno – AM Wrocław 1984, dr n. med. Danuty Kazimiery Samolczyk-Wanyury – AM Warszawa 1989, dr n. med. Karola Cisarza – AM Wrocław 1992, dr n. med. Dana Kerena – CM UJ Kraków 1993 oraz dr. n. med. Marcina Henryka Kosa – AM Wrocław 2000) [3–5].

Profesor Ćwioro jako stypendysta Ministerstwa Zdrowia odbył wiele krajowych i zagranicznych staży naukowo-szkoleniowych: w Warszawie dwa staże: w 1960 r. w Klinice Chirurgii Stomatologicznej Studium Doskonalenia Lekarzy u prof. dr. med. Franciszka Bohdanowicza (1900–1973) i w 1974 r. w Klinice Chirurgii Szczękowej Akademii Medycznej. Za granicą przebywał w uznanych

w świecie ośrodkach: w 1963 r. w Klinice Chirurgii Szczękowej Medycznego Instytutu Stomatologicznego w Leningradzie u słynnego prof. Alexandra Alexandrovicha Limberga (1894–1974), w 1969 r. w Klinice Chirurgii Szczękowej Uniwersytetu Medycznego w Belgradzie u prof. Aleksa Piščevića (1930–2007) oraz w 1979 r. w Klinice Chirurgii Jamy Ustnej i Chirurgii Szczękowo-Twarzowej Uniwersytetu Karola w Pradze u nestora czeskiej stomatologii prof. Jaroslava Tomana (1918–2011) [1, 4, 5, 7].

Profesor Feliks Ćwioro brał czynny udział zarówno w szkoleniu przed-, jak i podyplomowym lekarzy. Prowadził zajęcia dydaktyczne z zakresu radiologii klinicznej, chirurgii stomatologicznej i szczękowo-twarzowej dla studentów IV i V roku Oddziału Stomatologicznego oraz wykłady i ćwiczenia z zakresu propedeutyki stomatologii dla studentów VI roku Wydziału Lekarskiego. Przez dziesięć lat był opiekunem studenckiego koła naukowego z chirurgii szczękowo-twarzowej i przez wiele lat pełnił funkcję adiunkta dydaktycznego w Klinice Chirurgii Szczękowo-Twarzowej. W ramach Oddziału Stomatologicznego pełnił funkcję opiekuna V roku studentów stomatologii. Organizował obozy naukowe dla studentów w Boguszowie i Międzyzlesiu, a także był opiekunem praktyk zagranicznych w Moskwie i w Leningradzie odbywanych przez studentów VI roku kierunku lekarskiego [1, 4, 5, 8].

W zakresie szkolenia podyplomowego prof. Ćwioro kierował specjalizacją 5 lekarzy dentyistów na I i II stopień chirurgii stomatologicznej oraz II stopień chirurgii szczękowej. Wiele razy brał udział w komisjach egzaminacyjnych na I i II stopień różnych specjalności stomatologicznych jako przewodniczący, członek lub egzaminator [1, 4, 5, 8].

Od 1954 r. był członkiem Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego oraz *European Association for Maxillo-Facial Surgery* [7].

Poza pracą naukowo-dydaktyczną oraz kliniczną Profesor czynnie uczestniczył w życiu uczelni. Przez wiele lat był przedstawicielem grupy pomocniczych pracowników w Senacie Akademii Medycznej, członkiem Senackiej Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli Akademickich, członkiem Podstawowej Organizacji Partyjnej Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej na Oddziale Stomatologii, przewodniczącym Uczelnianej Komisji Mieszkańceniowej, przewodniczącym Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej we Wrocławiu oraz przewodniczącym Komisji do przeprowadzania egzaminów z języka rosyjskiego [1, 3].

Profesor Ćwioro był także członkiem komitetu redakcyjnego czasopisma „Wrocławska Stoma-

tologia” (obecnie „Dental and Medical Problems”), konsultantem regionalnym w dziedzinie chirurgii stomatologicznej i szczękowo-twarzowej, konsultantem Wojewódzkiej Przychodni Stomatologicznej w Legnicy, konsultantem z zakresu chirurgii stomatologicznej Szpitala Rejonowego Zakładu Karnego we Wrocławiu, specjalistą dyrekcyjnym w dziedzinie stomatologii Dolnośląskiej Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych [1, 8].

W swojej wieloletniej pracy zawodowej prof. Feliks Ćwioro był wielokrotnie wyróżniany i nagradzany [1, 3, 5, 7, 8]. Za działalność na rzecz Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego otrzymał Srebrną Odznakę Zarządu Głównego PTS oraz Złotą Honorową Odznakę PTS. Otrzymał też wiele odznaczeń państwowych oraz resortowych, m.in. Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Złoty Krzyż Zasługi, Złotą Odznakę „Zasłużony dla Województwa i Miasta Wrocławia”, „Medal za Zasługi dla Województwa Legnickiego”. Za pracę naukowo-dydaktyczno-organizacyjną na rzecz Akademii Medycznej we Wrocławiu otrzymał liczne dyplomy i nagrody JM Rektora. W uznaniu za całokształt pracy na rzecz uczelni dnia 22 września 1997 r. Senat Akademii Medycznej im. Piastów Śląskich we Wrocławiu przyznał prof. Ćwioro medal *Academia Medica Vratislaviensis Polonica*. Był również członkiem Związku Sybiraków.

Profesor Feliks Ćwioro był wspaniałym klinicystą, nauczycielem i naukowcem, cieszył się ogromnym szacunkiem wśród studentów, lekarzy, pacjentów oraz przełożonych i współpracowników. Prof. dr hab. n. med. Tadeusz Paweła (kierownik Kliniki Chirurgii Szczękowej AM we Wrocławiu w latach 1970–1990) w piśmie z dnia 11 grudnia 1972 r. skierowanym do JM Rektora AM – prof. dr. hab. n. med. Stanisława Iwankiewicza pisał: „Dr med. Feliks Ćwioro wyróżnia się w pracy dydaktyczno-wychowawczej. ... Posiada poważne osiągnięcia w leczeniu zniekształceń twarzowo-szczękowych. Po raz pierwszy w Polsce zastosował w leczeniu progenii metodę Dal Ponta z własną modyfikacją i ogłosił na ten temat prace. [...] Jest pracownikiem, na którym mogę w pełni polegać” [1]. Ponad trzydzieści trzy lata później wieloletni współpracownik Profesora dr n. med. Henryk Kaczkowski pisał o Nim: „[...] Był bardzo skromnym człowiekiem oraz lekarzem bardzo oddanym chorym i życzliwym dla zespołu klinicznego przełożonym. W swoim życiu nigdy nie szukał poklasku ani sławy [...] pierwszy w naszym kraju propagator i kontynuator myśli Obwegesera-Dal Ponta w operacyjnym leczeniu zniekształceń żuchwy – twórca nowoczesnej idei w chirurgii ortognatycznej w Polsce [...]” [5].

Dorobek naukowy profesora Feliksa Ćwioro

I. Publikacje naukowe

- [1] ĆWIORO F.: Złamania żuchwy powikłane promieniłą. [W:] Pamiętnik Zjazdu Sekcji Chirurgii Stomatologicznej PTS. Obrady Sekcji Chirurgii Stomatologicznej w Szczecinie 13–14 listopada 1959 r. Szczecin 1960, 39–41.
- [2] ĆWIORO F.: Leczenie nerwobólu nerwu trójdzielnego wodą chlorowaną. [W:] Pamiętnik IV Zjazdu Sekcji Chirurgii Stomatologicznej poświęcony problematyce: Nerwoból nerwu trójdzielnego. Wrocław 14–15 luty 1959 r. Wrocław (1961), 73–75.
- [3] ĆWIORO F.: Złamania kości szczękowych u dzieci. [W:] Pamiętnik VI Zjazdu Sekcji Chirurgii Stomatologicznej. Urazy twarzoczaszki. Wrocław 24–25–26.XI.1961. Wrocław 1963, 94–98.
- [4] OWIŃSKI T., ĆWIORO F., FLIEGER S., KUSZEWSKA H.: Statystyczny przegląd 1269 przypadków złamań szczęk leczonych w Klinice Chirurgii Stomatologicznej we Wrocławiu. [W:] Pamiętnik VI Zjazdu Sekcji Chirurgii Stomatologicznej. Urazy twarzoczaszki. Wrocław 24–25–26.XI.1961. Wrocław 1963, 45–55.
- [5] ĆWIORO F.: Leczenie złamań kości szczękowych u dzieci ze szczególnym uwzględnieniem roli zęba i zawiązka zębowego w szczelinie złamania. Praca doktorska. Wrocław 1964.
- [6] OWIŃSKI T., RZESZUTKO T., ĆWIORO F.: Zachowanie się obrazu morfologicznego krwi obwodowej po zabiegach chirurgicznych wykonywanych w zakresie jamy ustnej w warunkach ambulatoryjnych. Wroc. Biul. Stomatol. 1964, 35–42.
- [7] ĆWIORO F.: Odległe wyniki leczenia złamań kości szczękowych u dzieci. Streszczenie. [W:] IV Ogólnopolski Zjazd Stomatologów. Warszawa 24–26 wrzesień 1965. Zbiór referatów. Warszawa 1965, 85.
- [8] ĆWIORO F.: Problem zęba i zawiązka zębowego w szczelinie złamania kości szczękowych u dzieci. Wroc. Stomatol. 1965, 145–149.
- [9] OWIŃSKI T., RZESZUTKO T., ĆWIORO F., RZESZUTKO R.: Niektóre odczyny morfologiczne we krwi chorych operowanych ambulatoryjnie w obrębie jamy ustnej. Streszczenie. [W:] IV Ogólnopolski Zjazd Stomatologów. Warszawa 24–26 wrzesień 1965. Zbiór referatów. Warszawa 1965, 84.

- [10] ĆWIORO F.: Rozważania statystyczne nad urazowością okolicy szczękowo-twarzowej wśród dzieci województwa wrocławskiego. Wroc. Stomatol. 1966/1967, 55–60.
- [11] OWIŃSKI T., ĆWIORO F.: Szew kostny w leczeniu pozazębowych złamań trzonu żuchwy. Wroc. Stomatol. 1966/1967, 33–38.
- [12] OWIŃSKI T., ĆWIORO F.: Wewnątrzustny sposób rentgenodiagnostyki łuku i kości jarzmowej. Wroc. Stomatol. 1966/1967, 21–25.
- [13] OWIŃSKI T., RZESZUTKO T., ĆWIORO F., RZESZUTKO R.: Niektóre odczyny morfologiczne we krwi chorych operowanych ambulatoryjnie w obrębie jamy ustnej. Czas. Stomatol. 1967, 20, 703–707.
- [14] OWIŃSKI T., RZESZUTKO T., ĆWIORO F., RZESZUTKO R.: Ocena sposobów leczenia złamań kości i łuku jarzmowego na podstawie 187 przypadków z Kliniki Chirurgii Stomatologicznej AM we Wrocławiu. Wroc. Stomatol. 1966/1967, 27–32.
- [15] ĆWIORO F., RZESZUTKO T.: Przyczynek do leczenia złamań korzeni zębów przednich. Czas. Stomatol. 1968, 21, 199–203.
- [16] ĆWIORO F., RZESZUTKO T., OWIŃSKA B.: Statystyczny przegląd operacyjnego leczenia nowotworów łagodnych jamy ustnej w Klinice Chirurgii Stomatologicznej AM we Wrocławiu. Wroc. Stomatol. 1968, 37–43.
- [17] ĆWIORO F., SZEPIETOWSKA W.: Postępujący połowiczny zanik twarzy. Wroc. Stomatol. 1968, 45–48.
- [18] OWIŃSKI T., ĆWIORO F., BADUROWA A.: Dwa przypadki *ameloblastoma* szczęki u dzieci. Wroc. Stomatol. 1968, 13–21.
- [19] ĆWIORO F.: Test uropepsynowy w urazach szczękowo-twarzowych. Wroc. Stomatol. 1971, T.1, 147–152.
- [20] ĆWIORO F.: Złamanie żuchwy u 4-letniego dziecka spowodowane ugryzieniem psa. Wroc. Stomatol. 1971, T.1, 141–145.
- [21] ĆWIORO F., SZUBA S., DOBACZEWSKI Z.: Kliniczka i laboratoryjna ocena preparatu Stazepin /Amizepin/ pri newralgi trojnicznego nierwa. Polfa-Novosti Farmacji Med. 1971, 3, 49.
- [22] DOBACZEWSKI Z., ĆWIORO F.: Postępowanie w przypadkach otwarcia zatoki szczękowej podczas usuwania zębów. Wroc. Stomatol. 1971, T.1, 65–69.
- [23] DOBACZEWSKI Z., ĆWIORO F.: Wskazania do ekstrakcji zębów u chorych z urazami szczęk. Wroc. Stomatol. 1971, T.1, 39–43.
- [24] SZUBA S., DOBACZEWSKI Z., ĆWIORO F.: Z kazuistyki guzów okolicy podżuchwowej. Wroc. Stomatol. 1971, T.1, 213–221.
- [25] ĆWIORO F.: Chirurgiczne leczenie progenii sposobem strzałkowego rozszczepienia gałęzi żuchwy. Czas. Stomatol. 1972, 25, 833–839.
- [26] ĆWIORO F.: Doświadczenia własne w chirurgicznym leczeniu progenii. Wroc. Stomatol. 1972, T.1, 77–86.
- [27] ĆWIORO F., SZUBA S.: W sprawie powikłań podczas usuwania zębów. Wroc. Stomatol. 1972, T.1, 71–75.
- [28] SZUBA S., ĆWIORO F.: Ostra niedomoga krążenia u pacjentów stomatologicznych i jej zwalczanie. Wroc. Stomatol. 1972, T.1, 107–117.
- [29] ĆWIORO F.: Operacyjne leczenie olbrzymiej progenii. Pol. Tyg. Lek. 1973, 28, 2062–2063.
- [30] ĆWIORO F., SZUBA S.: Przypadek torbieli zastoinowej ślinianki podżuchwowej po urazie postrzałowym. Wroc. Stomatol. 1973, 27–32.
- [31] RZESZUTKO T., RZESZUTKO R., ĆWIORO F.: Rzadkie przypadki ciał obcych w zakresie twarzoczaszki. Wroc. Stomatol. 1973, 33–41.
- [32] SZUBA S., DOBACZEWSKI Z., ĆWIORO F.: Zastosowanie preparatu „Amizepin-Polfa” w samoistnym nerwobólu nerwu trójdzielnego. Pol. Tyg. Lek. 1973, 28, 218–221.
- [33] ĆWIORO F.: Operacyjne leczenie zgryzu otwartego metodą Dal Ponta. Wroc. Stomatol. 1974, 29–38.
- [34] ĆWIORO F.: Modyfikacja operacyjnego leczenia progenii metodą Dal Ponta. [W:] Pamiętnik XI Ogólnopolskiego Zjazdu Sekcji Chirurgii Stomatologicznej, Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego. Poznań 12–13 X 1973. Poznań 1974, 235–240.
- [35] KACZKOWSKI H., ĆWIORO F.: Zęby wrodzone. Wroc. Stomatol. 1974, 13–17.
- [36] SZUBA S., ĆWIORO F.: Przypadek olbrzymiego zębiaka żuchwy. Wroc. Stomatol. 1974, 39–44.
- [37] KACZKOWSKI H., ĆWIORO F.: Przypadek złośliwego guza szczęki – leczony jako neuralgia nerwu trójdzielnego. Wroc. Stomatol. 1975, 77–81.
- [38] KACZKOWSKI H., ĆWIORO F.: Rzadkie przypadki zakażeń okołoszczękowych wywołanych przez *Pseudomonas aeruginosa*. Wiad. Lek. 1975, 28, 119–122.
- [39] KACZKOWSKI H., ĆWIORO F.: Wybrane zagadnienia leczenia antybiotykami ropnych schorzeń zębopochodnych. Wroc. Stomatol. 1975, 83–90.
- [40] DOBACZEWSKI Z., SZUBA S., ĆWIORO F.: Zastosowanie preparatu Amizepin w samoistnych nerwobólach nerwu trójdzielnego. Ter. Leki 1976, 43–48.

- [41] KACZKOWSKI H., ĆWIORO F., KNAP J.: Błędy w leczeniu stomatologicznym. *Czas. Stomatol.* 1976, 29, 1031–1035.
- [42] PAWEŁA T., SZUBA S., DOBACZEWSKI Z., ĆWIORO F., WNUKIEWICZ J., SZOŁOMICKI H.: Statystyczny przegląd 5218 przypadków złamań kości twarzoczaszki leczonych w Klinice Chirurgii Szczękowej IS AM we Wrocławiu w latach 1961–1971. *Czas. Stomatol.* 1976, 29, 237–243.
- [43] SZUBA S., ĆWIORO F., DOBACZEWSKI Z.: Niektóre badania laboratoryjne u chorych leczonych preparatem Amizepin – Polfa z powodu nerwobólu nerwu trójdzielnego. *Diag. Lab.* 1976, 12, 287–291.
- [44] BUJWIDOWA B., ŁAZARKIEWICZ W., ĆWIORO F.: Wyniki operacji zmodyfikowaną metodą Dal-Ponta w analizie telerentgenowskiej. *Czas. Stomatol.* 1977, 30, 755–760.
- [45] ĆWIORO F.: Odległe wyniki leczenia chirurgicznego progenii wg zmodyfikowanej metody Dal Ponta w ocenie operowanych pacjentów. *Czas. Stomatol.* 1977, 30, 415–419.
- [46] KACZKOWSKI H., ĆWIORO F., WNUKIEWICZ J., SZUBA S.: Przewlekłe, pourazowe zapalenie trzonu żuchwy wywołane przez *Escherichia coli*. *Wroc. Stomatol.* 1977, 81–86.
- [47] KACZKOWSKI H., SZUBA S., ĆWIORO F.: Zespół *Papillon-Lefèvre* (opis przypadku). *Wroc. Stomatol.* 1977, 87–91.
- [48] WNUKIEWICZ J., ĆWIORO F., SZUBA S., KACZKOWSKI H.: Diagnostyka i leczenie włókniaków wyrostków zębodołowych szczęk. *Wroc. Stomatol.* 1977, 93–98.
- [49] ĆWIORO F.: Narzędzia chirurgiczne własnego pomysłu. *Czas. Stomatol.* 1978, 31, 1063–1067.
- [50] ĆWIORO F.: Opyt operativnogo lečenja progenii. *Stomatologija (Moskva)* 1978, 57, 33–36.
- [51] ĆWIORO F., SZUBA S.: Zaburzenia czucia w zakresie rozgałęzień nerwu bródkowego po operacjach strzałkowego rozszczepienia gałęzi żuchwy – według zmodyfikowanej metody Dal Ponta. *Czas. Stomatol.* 1978, 31, 349–354.
- [52] ĆWIORO F., WAWRZYŃIAK S., SZUBA S.: Poziom uropepsyny po operacjach progenii wg metody Dal Ponta oraz po innych zabiegach operacyjnych w zakresie kości szczek i twarzy. *Czas. Stomatol.* 1978, 31, 165–168.
- [53] WEISS B., ĆWIORO F.: Badania elektromiograficzne mięśni żucia w przypadkach zniekształceń żuchwy leczonych operacyjnie wg metody Dal Ponta. *Czas. Stomatol.* 1978, 31, 571–577.
- [54] ĆWIORO F.: Leczenie operacyjne progenii według zmodyfikowanej metody Dal Ponta. Praca habilitacyjna. Wrocław 1979.
- [55] ĆWIORO F.: Leczenie operacyjne progenii według zmodyfikowanej metody Dal Ponta. *Czas. Stomatol.* 1979, 32, 955–957.
- [56] KACZKOWSKI H., KNAP J., ĆWIORO F.: Błąd lekarski i odpowiedzialność karna lekarza. *Wroc. Stomatol.* 1979, 243–250.
- [57] MASZTALERZ A., BUJWIDOWA B., ĆWIORO F., ŁAZARKIEWICZ W.: Gnathometrische Veränderungen nach chirurgischer Behandlung der Progenie. *Fortschr. Kieferorthop.* 1979, 40, 300–303.
- [58] POTOCZEK S., ZIĘTEK M., KACZKOWSKI H., ĆWIORO F.: Ocena stanu błony śluzowej jamy ustnej u pracowników Fabryki Wagonów „Świdnica” w Świdnicy. [W:] Streszczenia referatów wygłoszonych na III Ogólnopolskiej Konferencji Naukowo-Szkoleniowej Sekcji Stomatologii Przemysłowej Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego Świętochłowice, 1979, 12.
- [59] ĆWIORO F., KACZKOWSKI H.: Chirurgiczne leczenie zniekształceń żuchwy według zmodyfikowanej metody Dal Ponta u pacjentów z bezzębiem i uzębieniem resztkowym. *Wroc. Stomatol.* 1980, 63–68.
- [60] ĆWIORO F., KACZKOWSKI H.: Operacyjne leczenie laterogenii według zmodyfikowanej metody Dal Ponta. *Czas. Stomatol.* 1980, 33, 421–424.
- [61] ĆWIORO F., KACZKOWSKI H.: Results from surgical treatment of progenia by the method of Obwegeser-Dal Pont. [W:] 5th Congress E.A.M.F.S. [European Association for Maxillo-Facial Surgery] Warszawa, Poland, September 15–19, 1980. Abstracts. Warszawa 1980, 25–26.
- [62] ĆWIORO F., KACZKOWSKI H.: Zastosowanie zmodyfikowanej metody Dal Ponta do operacyjnego leczenia retrogenii. *Pol. Prz. Chir.* 1980, 52, 711–717.
- [63] KACZKOWSKI H., SZUBA S., ĆWIORO F.: Uwagi na temat zespołu *Papillon-Lefèvre*. *Wiad. Lek.* 1980, 33, 635–638.
- [64] ĆWIORO F., KACZKOWSKI H., ŁAZARKIEWICZ W.: Leczenie chirurgiczne zgryzu otwartego całkowitego według zmodyfikowanej metody Dal Ponta. [W:] Materiały XIII Konferencji Sekcji Chirurgii Szczękowo-Twarzowej i Stomatologicznej PTS, Rynia k/Warszawy, 24–25 maja 1981, 45–52.
- [65] ĆWIORO F., SZUBA S., KACZKOWSKI H.: Powikłania po leczeniu zniekształceń żuchwy zmodyfikowaną metodą Dal Ponta. *Czas. Stomatol.* 1981, 34, 183–186.
- [66] KACZKOWSKI H., KNAP J., ĆWIORO F., WNUKIEWICZ J.: Błędy lekarskie w rozpoznawaniu nowotworów jamy ustnej. [W:] II

- Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Błąd lekarski” Wrocław 19–20 październik 1981. Streszczenia referatów. Wrocław 1981, 8–9.
- [67] PAWEŁA T., ĆWIORO F., WNUKIEWICZ J.: Złamania kości twarzy i szczęk. [Fragm. w art.:] Łazarkiewicz B.: Sprawozdania z posiedzeń naukowych Wrocławskiego Oddziału Towarzystwa Chirurgów Polskich. Pol. Prz. Chir. 1981, 53, 116.
- [68] POTOCZEK S., ĆWIORO F., KACZKOWSKI H., ZIĘTEK M.: Stan uzębienia, przyzębia i błony śluzowej pracowników Fabryki Wagonów „Świdnica” w Świdnicy. Czas. Stomatol. 1981, 34, 1–4.
- [69] KACZKOWSKI H., ĆWIORO F.: Wskazania wiekowe do operacyjnego leczenia zniekształceń żuchwy. Wroc. Stomatol. 1982, 47–51.
- [70] BRZEZIŃSKI J., ĆWIORO F., KACZKOWSKI H.: Wpływ budowy anatomiczno-morfologicznej gałęzi żuchwy na wybór sposobu operacyjnego leczenia zniekształceń żuchwy według zmodyfikowanej metody Dal Ponta. Wroc. Stomatol. 1983, 15–19.
- [71] KACZKOWSKI H., ŁAZARKIEWICZ W., ĆWIORO F.: Ocena wpływu przebytych w dzieciństwie zapaleń kości szczęk na podstawie zaburzeń narządu żucia. Wroc. Stomatol. 1983, 35–39.
- [72] KACZKOWSKI H., WNUKIEWICZ J., RABCZYŃSKI J., ĆWIORO F.: Zmiany przerostowe brodawek międzyzębowych powstałe w wyniku stosowania szyn Tiegerstedta. Wroc. Stomatol. 1983, 27–33.
- [73] ĆWIORO F., KACZKOWSKI H.: Operacyjne leczenie zniekształceń żuchwy według metody Obwegesera-Dal Ponta w polskich ośrodkach chirurgicznych. Czas. Stomatol. 1984, 37, 985–987.
- [74] KACZKOWSKI H., ĆWIORO F., PAWŁAK W.: Chirurgiczne leczenie pourazowego ograniczenia rozwierania szczęk. Wroc. Stomatol. 1984, 89–94.
- [75] KACZKOWSKI H., PAWEŁA T., ĆWIORO F.: Przypadek nokardiozy policzka Wroc. Stomatol. 1984, 113–122.
- [76] PAWEŁA T., ĆWIORO F., KUSZEWSKA H.: Podwiązanie tętnicy szyjnej zewnętrznej i przeszczep kości w przypadku złamania żuchwy. Czas. Stomatol. 1984, 37, 187–192.
- [77] ĆWIORO F., KACZKOWSKI H.: Skośne rozszczepienie gałęzi i kąta żuchwy według Dal Ponta. Czas. Stomatol. 1985, 38, 227–229.
- [78] ĆWIORO F., KACZKOWSKI H.: Operacyjne leczenie zeszczywnienia stawu skroniowo-żuchwowego (opis przypadku). Wroc. Stomatol. 1985, 39–47.
- [79] KACZKOWSKI H., ĆWIORO F., MARKOWSKA-KOSNO D., ŁUCZAK K.: Zębopochodne zapalenie zatoki szczękowej. Wroc. Stomatol. 1985, 75–82.
- [80] KACZKOWSKI H., ĆWIORO F.: Toksoplazmoza węzłów chłonnych podżuchwowych. Wroc. Stomatol. 1985, 35–41.
- [81] KACZKOWSKI H., DĄBROWSKI M., WEBER-DĄBROWSKA B., ĆWIORO F.: Bakteriofagoterapia ropnych schorzeń okołoszczękowych. [W:] VI Kongres Stomatologów Polskich. Łódź, 21–23 września 1986. Streszczenia referatów. [Łódź 1986], 38, poz. 30.
- [82] KACZKOWSKI H., ĆWIORO F., RABCZYŃSKI J.: Aspergiloza zatoki szczękowej. Wroc. Stomatol. 1987, 59–64.
- [83] KACZKOWSKI H., ĆWIORO F.: Pogryzienie przez psa przyczyną złamania żuchwy u dziecka. Wroc. Stomatol. 1987, 65–71.
- [84] ĆWIORO F., KACZKOWSKI H., MYCZKOWSKI T.: Zabiegi korekcyjne towarzyszące operacyjnemu leczeniu zniekształceń żuchwy według zmodyfikowanej metody Dal Ponta. Wroc. Stomatol. 1987, 41–47.
- [85] KACZKOWSKI H., ĆWIORO F.: Ciała obce w kanale korzeniowym górnych przyśrodkowych siekaczy. Wroc. Stomatol. 1988, 115–117.
- [86] KACZKOWSKI H., RABCZYŃSKI J., ĆWIORO F.: Guz Abrikosowa wargi górnej Wroc. Stomatol. 1988, 103–109.
- [87] KACZKOWSKI H., ĆWIORO F.: Przepchnięcie korzenia drugiego zęba trzonowego do przestrzeni podżuchwowej. Wroc. Stomatol. 1988, 119–121.
- [88] KACZKOWSKI H., BYCZYŃSKA B., ĆWIORO F.: Występowanie bakterii beztlenowych w schorzeniach okołoszczękowych. Wroc. Stomatol. 1988, 53–59.
- [89] ĆWIORO F., KACZKOWSKI H.: Ocena przydatności wewnątrzustnej rentgenodiagnostyki złamań łuku jarzmowego. [W:] Program i streszczenia referatów Konferencji Naukowej w Pile [nt.] Współczesna diagnostyka radiologiczna twarzoczaszki. Piła 21–22 kwietnia 1989 r. [Piła 1989], 17–18. Sekcja Radiologii Stomatologicznej i Szczękowo-Twarzowej PTS (Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego) i PLTR (Polskiego Lekarskiego Towarzystwa Radiologicznego) oraz PTS i Wojewódzki Szpital Zespolony w Pile.
- [90] ĆWIORO F., KACZKOWSKI H.: Zalety i ograniczenia strzałkowej osteotomii gałęzi żuchwy w oparciu o własne doświadczenia. [W:] Postępy w diagnostyce i terapii procesów chorobowych jamy ustnej i twarzowej części czaszki. Historia – nadzieje – rzeczywistość. [Konferencja]. Warszawa 5–6 października 1989. [Warszawa 1989], s. 85–89.

- [91] KACZKOWSKI H, ĆWIORO F.: Pourazowe przemieszczenie górnego przyśrodkowego siekacza mlecznego do przewodu nosowego. *Czas. Stomatol.* 1989, 42, 336–338.
- [92] KACZKOWSKI H., ĆWIORO F., ŁAZARKIEWICZ W., PAWŁAK W.: Operacyjne leczenie zniekształceń żuchwy w materiale Kliniki Chirurgii Szczękowo-Twarzowej AM we Wrocławiu. *Wroc. Stomatol.* 1989, 37–41.
- [93] KACZKOWSKI H., KNAP J., ĆWIORO F.: Trudności w ocenie postępowania lekarskiego w wybranych przypadkach. [W:] IV Ogólnopolska Konferencja Naukowa [nt.] „Błąd lekarski, etyka lekarska, działania jatrogenne”. Zamek Książ k/Wałbrzycha, 19–22 października 1989. Streszczenia, 12.
- [94] KACZKOWSKI H., BYCZYŃSKA B., ĆWIORO F.: Udział bakterii tlenowych i beztlenowych w schorzeniach tkanek miękkich i kośćca twarzy w materiale Kliniki Chirurgii Szczękowo-Twarzowej AM we Wrocławiu w latach 1971–1989. [W:] XIV Zjazd Sekcji Chirurgii Szczękowo-Twarzowej i Stomatologicznej. Wrocław 16–17 listopad 1990. Streszczenia i referaty. [Wrocław 1990], s. 1–11.
- [95] KACZKOWSKI H., WEBER-DĄBROWSKA B., DĄBROWSKI M., ZDROJEWICZ Z., ĆWIORO F.: Zastosowanie bakteriofagów w leczeniu przewlekłych chorób bakteryjnych. *Wiad. Lek.* 1990, 43, 136–141.
- [96] ĆWIORO F., KACZKOWSKI H., PAWŁAK W.: Chirurgiczna korekta wady zgryzu po operacyjnym leczeniu rozszczepów podniebienia. *Wroc. Stomatol.* 1990, 53–58.
- [97] KACZKOWSKI H., ĆWIORO F.: Odgryzienie małżowiny usznej przyczyną upadku i złamania kości jarzmowej. *Wroc. Stomatol.* 1990, 73–76.
- [98] KOMORSKI A., WNUKIEWICZ J., ĆWIORO F.: Guzopodobny rozrost nadziąsłowy przyczyną rozpoznania choroby Recklinghausena (opis przypadku). *Wroc. Stomatol.* 1991, 145–153.
- [99] ŁUCZAK K., ĆWIORO F.: Leczenie złamań oczodołu typu *blow-out*. *Wroc. Stomatol.* 1991, 81–90.
- [100] KACZKOWSKI H, ĆWIORO F.: Metoda kortektomii wyrostka zębodołowego. *Wroc. Stomatol.* 1991, 73–79.
- [101] BILIŃSKA M., MRÓZ G., EJMA M., MARTYNÓW R., ĆWIORO F.: Odruch mrugania w samoistnej neuralgii nerwu trójdzielnego. *Wroc. Stomatol.* 1991, 113–118.
- [102] ŁUCZAK K., ĆWIORO F., MARKOWSKA-KOSNO D.: Przypadek metaplazji nowotworowej nabłonka torbieli zawiązkowej. *Wroc. Stomatol.* 1991, 125–132.
- [103] ŁUCZAK K., ĆWIORO F., GERBER-LESZCZY-SZYN H.: Chirurgiczne leczenie raka wargi dolnej z jednoczasową jej rekonstrukcją płatami wargowymi i policzkowymi. *Wroc. Stomatol.* 1992, 107–114.
- [104] MRÓZ G., ĆWIORO F., BILIŃSKA M.: Dożylny wlew nowokainy i lignokainy w leczeniu rwy prawdziwej nerwu trójdzielnego. *Wroc. Stomatol.* 1992, 69–72.
- [105] KACZKOWSKI H., ĆWIORO F.: Modyfikacja metody skośnego rozszczepienia gałęzi i kąta żuchwy według Dal Ponta. *Wroc. Stomatol.* 1992, 33–36.
- [106] ŁUCZAK K., GERBER-LESZCZY-SZYN H., ĆWIORO F.: Sztuczne żywienie chorych z nowotworami jamy ustnej, szczęk i twarzy. *Wroc. Stomatol.* 1992, 61–67.
- [107] KACZKOWSKI H., ĆWIORO F., PAWŁAK W.: Uchwyt klamki do drzwi jako ciało obce w zakresie twarzoczaszki. *Wroc. Stomatol.* 1992, 97–100.
- [108] GERBER-LESZCZY-SZYN H., ŁUCZAK K., ĆWIORO F.: Chłoniaki nieziarnicze poza-węzłowe głowy i szyi. *Czas. Stomatol.* 1993, 46, 115–118.
- [109] ŁUCZAK K., ĆWIORO F.: *Esthesioneuroblastoma*. *Czas. Stomatol.* 1993, 46, 124–129.
- [110] ŁUCZAK K., ĆWIORO F.: Trudności i niepowodzenia w leczeniu operacyjnym pourazowego podwójnego widzenia i enoftalmii. *Czas. Stomatol.* 1993, 46, 218–224.
- [111] ŁUCZAK K., ĆWIORO F., MARKOWSKA-KOSNO D.: Zespół Gorlina. *Czas. Stomatol.* 1993, 46, 142–147.
- [112] ŁUCZAK K., ĆWIORO F.: Kilka uwag na temat leczenia złamań jarzmowo-szczękowo-oczodołowych. *Wroc. Stomatol.* 1993, 55–60.
- [113] ŁUCZAK K., GERBER-LESZCZY-SZYN H., ĆWIORO F.: Wykorzystanie płatów policzkowych do rekonstrukcji przedniej części dna jamy ustnej. *Wroc. Stomatol.* 1993, 79–84.
- [114] KÜBLER A., ŁYSENKO L., DUREK G., KACZKOWSKI H., KULESZA K., ĆWIORO F.: Zastosowanie midazolamu (Dormicum) w sedacji do małych zabiegów stomatologicznych wykonywanych w warunkach ambulatoryjnych. [W:] Zniczulenie w stomatologii. Kiekrz, 10–11 grudnia 1993. Streszczenia prac i program konferencji.
- [115] ŁUCZAK K., GERBER-LESZCZY-SZYN H., ĆWIORO F.: Guzy wywodzące się z narządu szklivnego = Tumours descended out of the adamantine organs. [W:] 16 Kongres Sekcji Chirurgii Szczękowo-Twarzowej i Stomatologicznej PTS. Kraków, 19–20 maja 1994.

- Program i streszczenia referatów, 232–233, poz. 106.
- [116] ŁUCZAK K., WNUKIEWICZ J., JELEŃ M., ĆWIORO F.: Nienabłonkowe nowotwory złośliwe czaszki twarzowej = Nonepithelial malignant tumours of the facial skeleton. [W:] 16 Kongres Sekcji Chirurgii Szczękowo-Twarzowej i Stomatologicznej PTS. Kraków, 19–20 maja 1994. Program i streszczenia referatów, 214–215, poz. 97.
- [117] ŁUCZAK K., KORENDOWICZ B., ĆWIORO F.: Obrażenia układu wzrokowego w złamaniach czaszki twarzowej = Injuries of optical system in facial skeleton fractures. [W:] 16 Kongres Sekcji Chirurgii Szczękowo-Twarzowej i Stomatologicznej PTS. Kraków, 19–20 maja 1994. Program i streszczenia referatów, 85–86, poz. 23.
- [118] MRÓZ G., ĆWIORO F., KĘPIŃSKA D., MORDARSKI S.: Schemat leczenia neuralgii nerwu trójdzielnego w klinice wrocławskiej = The scheme of treatment of neuralgia of the trigeminal nerve in Wrocław Clinic. [W:] 16 Kongres Sekcji Chirurgii Szczękowo-Twarzowej i Stomatologicznej PTS. Kraków, 19–20 maja 1994. Program i streszczenia referatów, 139–140, poz. 56.
- [119] KACZKOWSKI H., ĆWIORO F., ŁAZARKIEWICZ W., PAWLAK W., WARYCH B., WOYTOŃ H.: Zabiegi korekcyjne w zakresie kośćca twarzy w materiale Kliniki Chirurgii Szczękowo-Twarzowej AM we Wrocławiu = Common facial deformities and their surgical correction at the Clinic of Maxillofacial Surgery in Wrocław. [W:] 16 Kongres Sekcji Chirurgii Szczękowo-Twarzowej i Stomatologicznej PTS. Kraków, 19–20 maja 1994. Program i streszczenia referatów, 56–57, poz. 5.
- [120] DUREK G., ŁYSENKO L., KACZKOWSKI H., ĆWIORO F.: Zastosowanie sedacji w połączeniu ze znieczuleniem miejscowym w zabiegach z zakresu chirurgii stomatologicznej = The use of sedation linked with local anaesthesia for dental surgery produces. [W:] 16 Kongres Sekcji Chirurgii Szczękowo-Twarzowej i Stomatologicznej PTS. Kraków, 19–20 maja 1994. Program i streszczenia referatów, 130–131, poz. 50.
- [121] MRÓZ G., ĆWIORO F., MORDARSKI S., KĘPIŃSKA D.: Schemat leczenia neuralgii nerwu trójdzielnego w klinice wrocławskiej. *Czas. Stomatol.* 1994, 47, 706–708.
- [122] ŁUCZAK K., ĆWIORO F., GERBER-LESZCZYSZYN H.: Metody i wyniki leczenia guzów wywodzących się z narządu szklivnego. *Wroc. Stomatol.* 1994, 27–31.
- [123] GERBER-LESZCZYSZYN H., ĆWIORO F., ŁUCZAK K.: Mukotoksyczne powikłania chemioterapii nowotworów. *Wroc. Stomatol.* 1994, 37–40.
- [124] ŁUCZAK K., ĆWIORO F., GERBER-LESZCZYSZYN H.: Osteosynteza płytkowa w chirurgicznym leczeniu złamań górnego masywu twarzy. *Wroc. Stomatol.* 1994, 19–26.
- [125] MRÓZ G., KĘPIŃSKA D., ĆWIORO F.: Ultrakaina w leczeniu neuralgii nerwu trójdzielnego. *Wroc. Stomatol.* 1994, 9–11.
- [126] ĆWIORO F.: Katedra i Klinika Chirurgii Szczękowo-Twarzowej. [W:] Akademia Medyczna we Wrocławiu 1991–1995; Wrocław 1995, 157–159.
- [127] ŁUCZAK K., ĆWIORO F.: Karta badania onkologicznego raków głowy i szyi. *Wroc. Stomatol.* 1995, 14–22.
- [128] ŁUCZAK K., ĆWIORO F., GERBER-LESZCZYSZYN H.: *Mikrostomia*: przyczyny i chirurgiczne leczenie. *Wroc. Stomatol.* 1995, 23–28.
- [129] ŁUCZAK K., GERBER-LESZCZYSZYN H., ĆWIORO F.: Autotransfuzja krwi autologicznej w leczeniu operacyjnym raka jamy ustnej, szczęk i twarzy. [W:] 17 Kongres Sekcji Chirurgii Szczękowo-Twarzowej i Stomatologicznej; II Konferencja Naukowa Sekcji Implantologicznej Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego. Poznań, 23–25 maja 1996. Program, 175.
- [130] ŁUCZAK K., ĆWIORO F., KORENDOWICZ B.: Leczenie operacyjne złamań oczodołu. [W:] 17 Kongres Sekcji Chirurgii Szczękowo-Twarzowej i Stomatologicznej; II Konferencja Naukowa Sekcji Implantologicznej Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego. Poznań, 23–25 maja 1996. Program, 97.
- [131] KACZKOWSKI H., PAWLAK W., ĆWIORO F., WOYTOŃ H.: Operacyjne leczenie ograniczenia rozwierania szczęk w materiale Kliniki Chirurgii Szczękowo-Twarzowej AM we Wrocławiu. [W:] 17 Kongres Sekcji Chirurgii Szczękowo-Twarzowej i Stomatologicznej; II Konferencja Naukowa Sekcji Implantologicznej Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego. Poznań, 23–25 maja 1996. Program, 67.
- [132] ŁUCZAK K., GERBER-LESZCZYSZYN H., ĆWIORO F.: Przetaczanie własnej krwi chorym leczonym chirurgicznie z powodu raka jamy ustnej, szczęk i twarzy. *Czas. Stomatol.* 1997, 50, 419–423.
- [133] ŁUCZAK K., ĆWIORO F., KORENDOWICZ B.: Ciężkie urazy twarzy współistniejące z obrażeniami układu wzroku i CUN. [W:] Wybrane problemy urazów wielonarządo-

- wych: [Materiały I Zjazdu Unii Polskich Towarzystw Chirurgicznych. Wrocław, 10–12 listopada 1994 r.]; pod red. Jerzego Wrońskiego, Renaty Abraszko, Jacka Chodorskiego; Wrocław: Fundacja – Polski Przegląd Chirurgiczny. 1997, 250–254; (Biblioteka Polskiego Przeglądu Chirurgicznego).
- [134] KACZKOWSKI H., PAWLAK W., WOYTOŃ H., ŁAZARKIEWICZ W., WARYCH B., ĆWIORO F.: Chirurgiczne leczenie zniekształceń żuchwy z zastosowaniem technik Dal Ponta w materiale Kliniki Chirurgii Szczękowo-Twarzowej AM we Wrocławiu w latach 1970–2002 = Surgical correction of mandibular deformities using Dal Pont technique: experience from 355 cases. [W:] IV Kongres Polskiego Towarzystwa Chirurgii Jamy Ustnej i Chirurgii Szczękowo-Twarzowej. Białystok, 22–24 maja 2003. Program kongresu, streszczenia referatów; Białystok: Pol. Tow. Chir. Jamy Ustnej i Chir. Szczęk.-Twarz. 2003, 197–198, poz. 10.
- [135] KACZKOWSKI H., PAWLAK W., WOYTOŃ H., WARYCH B., ŁAZARKIEWICZ W., ĆWIORO F., NOWAK R.: Surgical correction of mandibular deformities using sagittal split ramus osteotomy – experience from 408 cases. [W:] 3rd Trilateral Slovak-Czech-Polish Symposium of Maxillofacial Surgery. Bratislava, 7–8 September 2006. Programme, abstracts; poz. L30.
- [136] KACZKOWSKI H., PAWLAK W., WOYTOŃ H., ŁAZARKIEWICZ W., WARYCH B., BUJWIDOWA B., ĆWIORO F.: Wyniki chirurgicznego leczenia zniekształceń żuchwy z zastosowaniem technik Dal Ponta w Klinice Chirurgii Szczękowo-Twarzowej AM we Wrocławiu w latach 1970–2002. [W:] VI Kongres Polskiego Towarzystwa Chirurgii Jamy Ustnej i Chirurgii Szczękowo-Twarzowej „Polska Chirurgia Szczękowo-Twarzowa – gdzie jesteśmy, dokąd zmierzamy?” Zamek Książk/Wałbrzycha, 27–29 wrzesień 2007 r.; streszczenia referatów na Kongres, 58, poz. 9.4.
- [137] KACZKOWSKI H., PAWLAK W., WOYTOŃ H., NOWAK R., BIENIEK A., MYCZKOWSKI T., WARYCH B., ŁAZARKIEWICZ W., BUJWIDOWA B., ĆWIORO F.: Zabiegi dodatkowe w chirurgii ortognatycznej. [W:] V Międzynarodowa Trójstronna Konferencja Polsko-Czesko-Słowacka Chirurgii Szczękowo-Twarzowej, Sesja Jubileuszowa PTS w Jeleniej Górze „Współpraca międzynarodowa motorem postępu”. Jelenia Góra, 9–11 października 2008 r., 19, poz. 4.

II. Patenty

- [1] ĆWIORO F.: Narzędzia do ochrony naczyń krwionośnych nerwów oraz tkanek miękkich podczas operacji na kości żuchwy. Patent. Polska nr rejestr. P-199287. Biul. Urz. Pat. 1980, 8, 539.
- [2] ĆWIORO F.: Narzędzia do odsłaniania gałęzi żuchwy podczas operacji na kości żuchwy. Patent. Polska nr rejestr. P-199288. Biul. Urz. Pat. 1980, 8, 539.

III. Promotor prac doktorskich

1. Ziemiński Paweł Antoni: Ocena metod leczenia operacyjnego przetoki ustno-zatokowej. Wrocław 1989.
2. Pawlak Wojciech Andrzej: Odległe wyniki operacyjnego leczenia zniekształceń żuchwy w materiale Katedry i Kliniki Chirurgii Szczękowo-Twarzowej AM we Wrocławiu. Wrocław 1990.
3. Łuczak Klaudiusz Marek: Ocena wyników chirurgicznego leczenia złamań jarzmowo-szczękowo-oczodołowych. Wrocław 1993.
4. Gerber-Leszczyszyn Hanna Marzena: Wpływ chlorheksydyny, polywidonu jodu i retinolu na obraz doświadczalnego zapalenia śluzówki chomików syryjskich w trakcie podawania 5-fluorouracylu. Wrocław 1994.
5. Komorski Józef Andrzej: Gruczolaki wielopostaciowe gruczołów ślinowych – studium kliniczno-patologiczne. Wrocław 1994.
6. Nienartowicz Jan Marian: Kliniczno-morfologiczna ocena wyników leczenia pacjentów ze złamaniami dolnego masywu twarzy powikłanymi uszkodzeniem OUN. Wrocław 1996.
7. Woytoń Hanna Teresa: Porównanie metod skośnego i strzałkowego rozszczepienia gałęzi żuchwy w operacyjnym leczeniu zniekształceń żuchwy. Wrocław 1999.

Piśmiennictwo

- [1] Akta osobowe prof. Feliksa Ćwioro, Archiwum Akademii Medycznej we Wrocławiu, sygn. arch. 377.
- [2] Stawowie. Historia. Artykuł dostępny pod adresem: <http://www.stawowie.pl/html/historia004.htm>
- [3] BRUZIEWICZ-MIKŁASZEWSKA B.: Zarys dziejów uniwersyteckiej stomatologii we Wrocławiu. Wrocław 2008; dodruk 2010.
- [4] KACZKOWSKI H.: 45-lecie pracy naukowo-dydaktycznej doktora habilitowanego Feliksa Ćwioro. Czas. Stomatol. 2000, 53, 139–141.
- [5] KACZKOWSKI H.: Profesor dr hab. Feliks Ćwioro (1929–2006). Czas. Stomatol. 2006, 59, 375–379.
- [6] DOWNAROWICZ P., MIKULEWICZ M., STRZAŁKOWSKA A., PAWŁAK W.: Obustronne strzałkowe oraz skośne rozszczepienie gałęzi i trzonu żuchwy jako metody leczenia chirurgicznego III klasy szkieletowej– przegląd piśmiennictwa i opis przypadku. Dent. Med. Probl. 2009, 46, 346–353.
- [7] Kto jest kim w medycynie polskiej. Informator biograficzny. Wyd. Interpress Warszawa 1987, 120–121.
- [8] KACZKOWSKI H.: 70 rocznica urodzin i 45-lecie pracy naukowo-dydaktycznej dr. hab. Feliksa Ćwioro. Wroc. Stomatol. 2000, 38, 143–144.

Adres do korespondencji:

Maria Kordas
Biblioteka Akademii Medycznej
ul. Parkowa 1/3
51-616 Wrocław
tel.: 71 348 30 22
e-mail: mkordas@stom.am.wroc.pl

Praca wpłynęła do Redakcji: 22.03.2011 r.
Po recenzji: 11.04.2011 r.
Zaakceptowano do druku: 16.05.2011 r.

Received: 22.03.2011
Revised: 11.04.2011
Accepted: 16.05.2011